

פרשיית השבוע

הגזין להגות והסברה יהודית

תולדות

תשפ"ג

גיליון מס'

614

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

נשים לפני מאה וחמישים שנה לא היו זקוקות לסידור! כי כשם שהמש עצמה היא מקור של אור וחום, כל-כולה קורנת אור של אנרגיה וחום - כך אימותינו בדורות שעברו היה "שמש" של תפילה וזעקה להקב"ה. ומה יוסיף וייתן להן הסידור?

הסבתא שלנו לא הייתה צריכה סידור, כי התפילה הייתה עצם מהותה וטבעה! ליבה היה קורן ופולט תפילות בכל שעות היממה - ללא כל סידור. היא הייתה מתפללת שהקב"ה ייתן לבעלה את האפשרות ללמוד תורה. שהבית יהיה מלא בקדושה ובטהרה. שקדושת השבת תיכנס בחלונות. שהחולים יתרפאו, ושעם ישראל יושע מכל צרותיו.. סידור רק היה מגביל אותה. את ההתפרצות והנביעה המתמדת של התפילות מתוך ליבה! (ספר 'נפש חיה', עמודים קי"ז-קי"ח)

כך אנחנו פוגשים אפילו באליעזר עבד אברהם, כמתואר בהרחבה בפרשה הקודמת היאך הוא מדבר עם הקב"ה. כדבר איש אל רעהו, בכל סיטואציה אליה נקלע. "והאיש משתאה.. ההצליח ה' דרכו". הוא מודה לה' כשהשיוך יוצא אל הפועל וכן הלאה והלאה. כל תהלוכותיו - יחד עם אבינו אב הרחמן.

וכשזה כך, ניתן "לקרוא" נכון מאורעות חריגים. אדם שחי עם הקב"ה מבין ומרגיש את השפה האלוקית. והוא קולט ש"מפרכס לצאת" פירושו שהעובר - כן, זה שעוד לא נולד - "מתאוה לפתחי תורה". ובוודאי בוודאי שהרגליים מוליכות "לדרוש את השם". כמו תמיד. כך נראים החיים.

"מפרכס לצאת" ליד בית-המדרש של ועבר כ"מתאוה לצאת", וכן להיפך. הן הגיעו לדקויות שאיש לא היה מגיע אליהן. זהו "פענוח" רוחני לגמרי לכל הנעשה והמתרחש.

וכל-זה היאך?

2.

האימהות הקדושות חיו עם השם יתברך בכל שעה ושעה. הם דיברו עם אבא באורח ספונטני. כשכאב להן. וכשהיה טוב להן. כך הייתה פשוט צורת-החיים התמידית והרציפה שלהן. זה לא היה טקס של "תפילה"; אלא חיים עם הבורא.

בדיוק כפי שמלהיב-הלכבות הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל מיטיב לתאר את האימהות של פעם:

לפני מאה וחמישים נשים רבות לא ידעו לקרוא! עד היום ניתן למצוא נשים זקנות שאינן יודעות לקרוא. למה לא לימדו אותן לקרוא? הלא כיום ילדה בת חמש כבר יודעת לקרוא; וכי אז לא היה פנאי ללמד נשים לקרוא!?

ביאור העניין - הוא כך: אם נעשה מסע אל השמש ונבדוק איזו צידה אנחנו צריכים לקחת איתנו. דבר אחד בטוח לא נצטרך לקחת: גפרורים ונורות חשמל..

אימהות של פעם

כשהיה טוב להן, כשכאב להן, תמיד

אימהות דיברו עם אבא. עוד לפני שהלכו

לרופא הלכו לדרוש אצל רופא כל נשר

1.

בשעת ליל-שבת טמירה עמדתי משאה לנוכח פרשת "ויתרוצצו הבנים בקרבה". תהיתי בעצמי, איך אנחנו היינו מתייחסים לכאבים חריגים כגון "זה מפרכס". ובפרט-בפרט: האם היינו בכלל שמיים לב לרוזלוציות של מיקום - "ליד בתי עבודה-זרה" או "ליד פתחי תורה"?! לבטח היינו מתייחסים למיקום בסתמיות קרירה בעליל, רחוק מרחק שמיים וארץ ממסר שמיימי גבוה.

אבל לא כן אימותינו הקדושות.

הן ידעו "לקרוא" את הנעשה סביבן בצורה אחרת בעליל: בצורה רוחנית. הן ידעו "לפרש"

ואלה המשפטים משפט לחיים

העולם רגיל לחשוב שלתת לשני משוב או מילה טובה זה מיותר ... אבל האמת היא שאנו קרוצי-חומר,

וכל מילה טובה - חשובה עד למאוד כי הוא מעודדת ומדרבנת להרבות פעלים" (הגרצ"מ זילברברג שליט"א)

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

כיצד "גומלים"? [ב]

מהי הדרך האידיאלית לגמול את עצמנו ואת ילדינו מהרגלים לא-טובים: באופן איטי של טיפין-טיפין או באופן נחרץ וחותך? << תאמר שני ואחרון בסדרה

א. י. פ.

שבוע שעבר הזכרנו את תסמין המוצץ - שהנו בעצם אבן-דרך לחיינו כולם.

כל אימא מתחילה - כתבנו שם - יודעת איך גומלים פעוט ממוצץ כשזה נכרך בו: הולכים אתו למדורת ל"ג בעומר ומודיעים לו בשפה נעימה: "מוישי המתוק. אנחנו כעת זורקים את המוצץ למדורה". וזהו.

מחר אולי הוא שוב יבקש את המוצץ, מחרתיים הוא לא יישכח אותו, אבל אחר ארבעה הוא כבר יאמר נושא וישלים עם המצב.

אימהות אחרות, טקסיות יותר, נהגו לקנות בלון הליום בצורת מוצץ, לקשור אליו את המוצץ, ולהודיע לילד תוך-כדי נטישתם: "זהו. אנחנו זורקים את המוצץ לשמיים. אין יותר מוצץ".

ככה, בצורה חד-משמעית. ברורה.

בלי קצת או כמעט.

כפי שכבר הקדמנו, המסר הפשוט הזה הוא מסר חשוב מאוד לעבודת-השם - לדרך ההתמודדות שלנו עם אתגרים רוחניים - ובכלל - בחיינו.

לבקשת רבים, נרחיב קמעא בנושא.

יוסף - נס על נפשו כאשר הוא פוגש את אשת פוטיפר שמשדלתו בדברים לעבירה. הוא לא מנהל מו"מ. שום שיח. מילה לא. פשוט "וינס".

המסר - כך לימדונו - הוא פשוט: חובה לברוח מזירת התגוששות עם היצר. מי שיימצא שם

ויבקש לנהל מו"מ - ימצא עצמו פצוע, בעל-מום - -

תלמודא

מושג תלמודי אחד

מעשה בספר נדיר

בגמרא בסוגייתנו (בבא בתרא יט, א) דנה הגמרא באשר לדבורים שיוצאים ומזיקים את החרדל של השכן. מלבד (או יחד) עם סוגיית 'שכנים' יש כאן שאלה של 'נזיקין'. הגמרא מביאה את הדעה שסבורה כי אין כאן נזק אמיתי לעלה החרדל, כי הוא שב וצומח (ראה רש"י וראשונים). ולכאורה צריך ביאור מה בכך ששב וצומח, סוף-סוף הדבורים מזיקות את העלים ומכלות אותן.

וחשבנו השבוע לבאר בהקדם מה שלמדנו בגמרא בתחילת מסכת בבא קמא (ג, א) בסוגיית 'מכליא קרנא'. לגמרא שם הייתה הוה-אמינא כי אם הבהמה אוכלת שחת שעתידה לצמות, בעליה לא יתחייב עליה מדין מזיק של 'שן', וזאת משום שהשחת עתידה לצמות כבתחילה, ואף לגדול יותר בשל הכילוי הזה (ראה רשב"א, וברש"י כתב קצת אחרת).

וההסבר הזה כפי שכבר נודע בשערים דין-התורה שהיה אצל מרן הגר"ח מבריסק (ראה ספר 'חידושי הגר"ח השלם' - מסכת בבא קמא, עמוד ס"ד) אודות שני אנשים שהאחד כילה לחברו ספר נדיר ויקר-מציאות שהיה שווה חמש מאות רובל, ועתה נותר בידו עותק אחרון ויחיד, ובכך עלה ערכו לאלף רובל, כך שלמעשה לא הפסידו ממון, אלא את החפץ בלבד - האם חייב על כך או לא. שורש השאלה היא כמובן: האם המחייב על הנוק הוא על **עצם מעשה הנוק של הממון** (וישנו); או שמא על **חיסרון-הממון** שבעטיו (וסוף-סוף איננו).

בכך הסביר הגר"ח את ההוא-אמינא שלבסוף נדחתה, אודות 'לא מכליא קרנא' לגבי שחת שעתידה לצמות שפעולת נזק יש כאן אולם חיסרון ממון בפועל - לא.

ובדרך זו נראה היה לנו להטעים גם סוגיה דנן: נכון בהחלט שהדבורים מזיקים את עלה החרדל, אולם אם הוא עתיד לצמות (בפרט אם ביתר-שאת) הרי שהפסד-ממון בפועל איננו, וממילא ייתכן ואין חובת ממון המזיק מדין אב 'שן' בכגון דא (ראה ריטב"א שאכן כתב שחייב על נזק הדבורים מדין 'שן').

אין עניין אפוא ללכת דווקא ברחוב רבי-עקיבא ולהפטיר: "אני אלך ואשמור על עיניי". אפשר - וחובה אפוא - לילך בדרכים עקיפות; לא להיכנס בכלל לזירת הניסיון.

כי עם היצר צריך לדבר בצורה "חותכת". חדה. בצורה של "יזיר עצמו מן היין". חד-וחלק. לא בערך. לא כמעט. אין להתמהמה ולהשמיע עמדה לא-ברורה דיו. יש לעבור מתרס. פשוט וקל.

בדיוק כמו שנהגו באותו בית-מדרש שבו היה שולחן ליושבי-הקרנות שפטפטו במהלך התפילה וקריאת-התורה, מעשה שצרם למתפללים. מה עשו הגבאים? במקום לתלות מודעות התראה שוב ושוב ולנהל שיח בלתי-פוסק, פשוט סילקו את ה"קרנות" - את השולחנות; ואז ל"יושבי" לא היה מקום..

זה נשמע לכם אולי "קיצוני", חריף-מידדי? "מאה-שערים" שכזה?!

אז הנה לכם דוגמא יבשה ל"יזיר עצמו מן היין" בגירסה עכשווית - מתקופת הקורונה, אותה חוינו ממש לא-מזמן:

כשהוא - הווירוס - החל להתפשט, אחד נסוג מהשני בבהלה. כולם גזרו על-עצמם כללי ריחוק כמו: מסכות; 2 מטר מרחק; איסור התקהלות, ועוד כהנה וכהנה. הרבה יותר מההרחקה שהצביעה הגמרא (עבודה-זרה נח, ב) על הנזיר האסור ביין: "לך לך אמרינן לנזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב". (אל תקרב אל כרם-הענבים, פן תגיע בסוף לשתיות יין).

אדם נורמטיבי שהיה נקלע לאזור היה מרגיש שנהיינו "קיצוניים" למדי אולטרא-קיצוניים אפילו. "מאה-שערים", רק בתחום הבריאות.. הכל אסור, שמא ושמא ההבל של האחד יעביר את הווירוס המשתולל לרעהו. בתחילה היו שאף טענו כי מגע של חולה בחפץ עלול להעביר את הווירוס לנוגע בו לאחר זמן. לאחר זמן, גם נסגרו השווקים והחנויות ודממו החיים. וכל מְבַדָּד - "מְבַדָּד" את אחיו לבית; והאחים "מְבַדָּדִים" את חבריהם לתלמוד-תורה, וכן הלאה וכן הלאה. למה? "שמא גיררה חולדה". פן יבלענו הווירוס. ותהום ותגעש - ותשתגע - כל הארץ.

כמה "קיצוניות" - -

אבל - עם יד על הלב - זו הדרך להתנהג עם ווירוס שלא עוצר. ווירוס עם אופי-פעולה "קיצוני" מצריך התנהלות "קיצונית". פשוט וקל.

עם כל הרגל מגונה שתרכו להיאגל ממנו צריך "לחתוך". לא לשחק 'פינג-פונג'. כי ככה זה לא ייגמר לעולם.

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

הרבנית הרגיעה את הילדה וסגרה את המקום הפתוח בעזרת סיכת-ביטחון. לנוכח הבכי הטהור של הילדה היהודייה נוכח החשש להיכשל בחוסר צניעות - נמס כחמאה לב-האבן של האישה.

היא קיבלה על-עצמה מעתה ואילך להתרומם ולנהוג בצניעות כמו אם עבריה ההולכת בדרכי האימהות הקדושות. (על-פי הספר 'הרבנית', בעיבוד קל).

***

את ה"מעשה בחגב" שהיה באותו הבית הגדול והקדוש שברחוב רשב"ם 23 - אין מי מאתנו שלא מכיר.

אבל כאן יש גרסה דומה, אם-כי באשת חבר של מרן הגר"ח, הלא היא "האמא של כלל ישראל" - כפי שכונתה בפי רבים.

כששום מילה טובה לא הצליחה לדבר על הלב הערל, הרי שבעיתוי הקולע והמדויק משמיא, נכנסה לחדר הילדה הבוכיה בגין חשש לחוסר צניעות.

והבכי הזה הצליח להמיס לבבות שעד היום חשו ניכור.

.....

(מתוך הספר החדש: "בוודאי גם שם" - 70

סיפורי השגחה אישיים ומפתיעים בסערות

החיים מאת הסופר הצפתי הרב אברהם

ישראל פרידמן. לרכישה ולפרטים, פלא:

0504116867

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את

הגיליון למייל ללא תמורה בשליחת דוא"ל

לכתובת: abyisrael@gmail.com

מעשה בנפתור

... ופתע פרצה הונדה הקטנה לחדר נשהיא מתייפחת בנכי סוער

אין ספק שלאף אחת מהן זה לא היה קל. השינוי היה מקיף ודורש נחישות, עקביות והרבה אומץ-לב.

אבל האמת שגילו על עולם הצניעות של האישה היהודייה, הייתה בבחינת הרבה מן האור שדחה הרבה מאוד מן החושך בו חיו עד עתה.

אבל רק אחת - האימא - עמדה בעיקשותה להיוותר מאחור. אולי גם במגמה של התרסה, התהלכה היא בבית בצורה בלתי-הולמת. שום מילה - גם לא רכה ונעימה - לא הצליחה לרכך את לב-האבן שלה.

***

עד שהגיעו אל מפתן-ביתה של "הרבנית" - מרת בת-שבע קנייבסקי ע"ה.

ננות-המשפחה ישבו יחד עם הרבנית והיא שוחחה איתן - כדרכה - בנעימות ובחום. הבנות סיפרו על כבדת-הדרך שעשו, והן זכו לעידוד מהרבנית, שהטעימה בדברים היוצאים מן הלב הגדול ואף שזרה בדבריה סיפורים מפעימים בחשיבות הצניעות לבת היהודייה.

הן התמלאו ברגשות עילאיים של הבית הקדוש, שהיה שייך לדור-קדומים, דור של אראלים ומצוקים.

רק האימא - נותרה במריה. דומה היה, שבניגוד לרבות ש"שמעו ובאו", היא נותרה אטומה ומנוכרת. כביכול דבר לא משפיע עליה.

***

לפתע פרצה לחדר נכדתה הקטנה של הרבנית כשהיא רועדת בבכי סוער.

בקושי הצליחה לחלץ מפיה הילדה את העילה לבכייה. "נפלל לי", אמרה בקול סדוק, "הכפתור העליון של החולצה! איך, איך אצא כך בחוסר צניעות?"

נרות שבת בראש-פינה

היה אברך ת"ח שהזדמן בימי בין הזמנים לחנות מכולת ברחובה הראשי של המושבה ראש פינה. הוא נכנס לשם כדי לרכוש מוצרי חלב למשפחתו ששהתה בצימר, והבחין שהחנות מסודרת מאוד. כל המוצרים מונחים

בצורה מאורגנת, באופן שאפשר להגיע מיד לכל מוצר, בלי לטרוח ולחפש הרבה. ניכר היה שבעל המכולת תכנן את חנותו בצורה מיוחדת-במינה.

ניגשתי אל בעל החנות ושיבחתי אותו במלים פשוטות על הסדר שרואים בחנות שלו, והדגשתי שלא בכל חנות יש סדר כזה, ואם המצב כאן שונה, סימן שאתה אדם מסודר מטבעך, וזו-עצמה תכונה מאוד טובה ונכונה.

האיש נהנה מאוד מהדברים, ושירת אותי אחר-כך בצורה מיוחדת, ואף ליווה אותי בדרכי החוצה, תוך שהוא משבח את השם ותורתו.

זה היה אשתקד. והנה, גם בשנה האחרונה שהיתי בראש פינה בימי בין הזמנים של חודש מנחם-אב, ונכנסתי לחנות המכולת היא. אני עצמי שכחתי כבר ממה שהיה אשתקד, ומהמילים היפות שאמרתי לבעליה של החנות.

אבל הוא, הבעלים, לא שכח...

מיד כשנכנסתי למכולת, האיש קפץ עליי, ואמר: 'אתה היהודי החרדי ששבחת אותי לפני שנה, נכון?', וכשהודיתי ב'אשמה', סיפר לי ש'אינך יודע מה קרה מאז'... הוא מספר שכאשר שיבחתי אותו בשנה הקודמת, גם אשתו היתה בחנות, ושמעה את הדו-שיח.

מיד כשיצאת מהחנות, היא ניגשת אליי בעיניי דומעות ואומרת לי: בעלי היקר, מעולם לא שמעתי לקוח שמדבר כך; מעולם לא שמעתי מישהו שנכנס למכולת ואומר מחמאות על הסדר המופתי בחנות. אם מי שעשה את זה הוא יהודי חרדי, אני רוצה לפחות להתחיל להדליק נרות בשבת... ומאותה שבת היא מדליקה נרות, מספר לי בעל המכולת, תוך-כדי טפיחה חזקה על השכם.

ובתוך כדי דיבור מוסיף שהענין לא נגמר בכך, אלא אחרי הדלקת הנרות 'אני משתדל לסור לבית-הכנסת להתפלל, ואחר כך אנחנו עושים קידוש, ומשתדלים ככל האפשר לשמור על השבת'.

ההפתעה הגדולה שלי הייתה, מספר האברך בהתרגשות, כאשר בעל המכולת ממשיך לספר לי שבנו הקטן שראה את הדלקת הנרות והקידוש, ביקש 'גם הוא ללכת איתי לבית הכנסת, ועד מהרה 'נאלצנו' להעביר אותו לגן דתי בראש פינה'.

והכל בגללך!!! - מציין בעל המכולת.

אי אפשר לשמוע סיפור כזה, ולא להתרגש!!! כמה כוח יש במילה אחת שאדם מוציא מפה!!! (ביטאון "קול ברמה" - גליון 372, כסלו תשפ"ג, מאת ידידנו סופר הבית היהודי הרב משה צורן שליט"א)

בס"ד בשורה למאות רוכשי הספר 'דָרְכוּ' בצפת:

מהיום, יש מה לומר בשולחן שבת!

יְהִי אֹר: עם תחילת ספר בראשית, הסופר הצפתי הרב אברהם י. פרידמן מזמין אתכם למסע מלא עומק, לב והשראה על חיינו לאור הפרשה, בספר החדש 'פרשת דָרְכוּ'!

הספר החדש מלווה באזורים מושכי-עין מפורסמים של אמן האיור רפאל דרוק

כ-300 עמודים!

מחיר השקה: 30 ש"ח בלבד! המהדורה מוגבלת!

עדיין ניתן להשיג את הספר 'דָרְכוּ'!

ניתן להשיג במכון 'בלבבי' - יהדות מלב אל לב' פלא': 0504116867 (מתקבלות הזמנות מרוכזות)